



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

XV. De officio Vicarii.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

non quæ illi caro, vel humanus sensus iuaserit. Eapropter factis libris iugiter insisteret illum oportet: nec enim sufficit prælati bona conversatio, nisi addatur scientia doctrina.

Episcopus hospitalis esse debet & liberalis. h. d.
Sed nec utramque sibi sufficere credat: nam largam quoque manum habere debet, & necessitate patientibus subvenire, alienam inopiam suam credens. Res suas inter histiones, venatores, aut aucupes minimè dispense: pauperes potius in hospitio recipiat, & facilius exemplo suo ad hospitalitatem subditos attrahat.

Prelatus debet solertius esse, prudens & peritus, non solum perita literarum, verum etiam negotiorum.

Sobrius sit, non vinolentus: nec sit percussor, & ad vindictam facili: imò in omnigenere rerum agendarum prudentiam secum habeat: si enim mancum aut debilem sancta contigere nequaquam lex divina permittit, quanto magis doni coelestis dispensatores esse non convenit (id quod est deterius) mente debilitatos.

Episcopus non debet secularibus negotiis se implicare. h. d.
Sicut autem Episcopum nullo errore convenit involvi, ita nulla debet cupiditate corripi: & propterea luti cupidus esse prohibetur, & alicui etiam honesto negotio, ut sibi victum & necessariam quam, operam date. Nam & Dominus negotiatores de templo verberatos expulit, & Apostolo teste, nemo militans Deo, implicat se negotiis secularibus.

Vanitas studiosus esse debet Episcopus. h. d.
Pudicus e quoque debet esse, & moribus & verbis pudorem præ se ferre. Eapropter Maguntino Concilio statutum legitur, ut nullus sacerdos feminas, de quibus suspicio potest esse, retineat: sed neq; matrem, aut amatam, aut forem retineat: quia & in illis, insigante diabolo, scelus perpetratum reperitur, aut in pedessequis eorum. Itaque domesticarum quoque personarum immoderatam familiaritatem vitabit.

Qualis quis sit interius, debet per exteriora demonstrare. h. d.
Oportet h item Episcopum ceterosque Ecclesiasticis officiis mancipatos, per decentiam habitus extrinseci, morum intrinsecam honestatem indicare, & ideò, si præterquam ex causa urgenti, indumentis, præter ordinis ac officii decorem, præsertim publicè, luxuriantur, illorum impudentia variis modis, non minus recentioribus, quam antiquis Pontificum decretis coëcet. In summa, cum pro populo Episcopi suffragatores ad Deum parentur, necesse est ut omni genere virtutum ejus gratiam habere nitantur: quia cum is, qui displicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora provocatur.

DE OFFICIO ARCHIDIACONI
TITVLVS XIII.

Archidiaconus est a iure constitutus vicarius, & quasi oculus Episcopi, & inter clericos cognoscit, visitat, & corrigenda emendat, & ardua ad Episcopum deferret, de cuius licentia potest etiam excommunicare, hoc dicit.

Quoniam verò gravis & lata est Pastoralis officii cura, recte constitutum est, ut aliqui in Ecclesia sint, qui unà cum Episcopo onus ferant, & sui Prælati valeant sublevare sollicitudinem. Talis est Archidiaconus, qui major post Episcopum, & ejus vicarius reperitur. Cujus vigilantia & solertia usque adeò

a Diss. 36. & seq. b Diss. 42. c Diss. 44. in sum. & per totum. d Can. 2. 21. q. 3. & per totum. e In sum. diss. 42. f Ca. ext. de cohabit. cle. & mul. g Diss. 24. in sum. & per totum. h Diss. 40. & de 2. eod. tit. de vit. & honest. prel. i Cap. 1. & c. ad hec nos. extr. 201. tit. & per totum. can. 1. vers. Archidiaconus. diss. 27.

in domo Dei excubare debet, ut oculus Episcopi non immeritò meruerit appellari. Ea propter debet is audire iurgia singulorum, & quæ corrigenda & emendanda viderit, corrigere & emendare. Quòd si qua fuerint ita ardua, quæ per eum commodè non possint terminari, ad Episcopum suum deferret. Displicet quoque ut Primitius, Sacrista, & Castos injuncti sibi muneris sollicitudinem diligenter exequantur. Sed & tertio quoque anno, si Episcopus non poterit, universam Parochiam circumire debet, & cuncta, quæ ordinatione vel emendatione indigere viderit, secundum Canonicas sanctiones corriget: & si Episcopi auctoritas accesserit, excommunicationis etiam sententiam feret.

DE OFFICIO ARCHIPRESBYTERI
TITVLVS XIV.

Archipresbyter est vicarius Episcopi, circa divina: & Archipresbyterorum dua sunt species. h. d.

Non ablimiles Archidiaconis Archipresbyteri habentur: nam & ii Prælati sui circa spiritualia curam sublevant. Horum autem duplex est species: alii enim urbani sunt, alii autem exteri. Urbani sunt, qui præfatis sui absentis circa divina in urbe vicem sustinent, aut presentis curam minuunt: ut officium inchoando, celebrando, & benedicendo, & cunctis providendo, quæ sacerdotum ministerio perfici debent.

Qua sit potestas foraneorum Archipresbyterorum. h. d.
Exteri sunt, qui circa singulas plebes constituti, non solum vulgi sollicitudinem gerunt, verum etiam Presbyterorum, qui per minores titulos habitant, vitam jugi circumspectione custodire debent: qui licet suis præfatis plebibus, ut Episcopus Matrìci præfati Ecclesiæ: nihil tamen contra sui præfatis ordinare decretum audent debent.

Obtinentes aliquam præposituram, debent etiam habere ejus præposituræ ordinem. h. d.
Admonendi e sunt autem ii, qui præpositura alicujus administrationem canonicè volunt obtinere, ut non solum nomen, verum etiam ordinem habere studeant. Unde d. nisi qui Archidiaconatum tenent, Diaconi: aut qui Archipresbyteratum, Presbyteri infra annum fiant, amittent honorem, etiam si iusta causa prohibente Presbyteri aut Diaconi esse non potuerint.

DE OFFICIO VICARII
TITVLVS XV.

Vicarius Episcopi non potest inquirere, punire, privare beneficiis, vel eadem conferre, nisi hæc specialiter sibi committantur. h. d.

Per Vicarium quoque, cum Episcopus per se ipsum deservire & residere rationabili causa prohibetur: aut præfatus, omnibus commodè par esse non potest, Episcopalis representatur auctoritas. In quo tamen illud advertendum est, quòd licet per generalem officii commissionem Vicario factam e, causarum cognitio transferatur: potestas tamen inquirendi, corrigendi, aut puniendi aliquorum excessus, seu aliquos à suis beneficiis vel administrationibus amovendi, vel beneficia conferendi (nisi specialiter concessa sit) non transferitur.

Habens curam animarum in diversis Ecclesiis, vel laicus, non potest constitui vicarius.
Debet autem Episcopus circumspectus esse, ne laicum vicarium sibi constituat. Indecorum f est enim, laicum hominem viros Ecclesiasticos judicare: nec in uno eodemque officio debet dispar esse professio. Quod etiam lege divina prohibetur, dicente Moyses, Non arabis in bove & asino. Inde & Honoriana constitutione cavetur g. Ut Epi-

a Can. 1. vers. Archipr. diss. 25. b C. fin. tit. c Cle. 2. de arat. & qual. d Can. 1. diss. 66. e C. 2. & cosp. seq. ee. tit. in 6. f Can. in nova aedific. 16. q. 7. g C. si. ext. co. tit.

scopus eum qui perpetuam Vicariam obtinet, per subtractionem proveniunt, vel ipsius Vicariæ ablationem compellat, ut se in presbyterum promoveri faciat.

A Vicario appellatur ad Archiepiscopum: ab Archiepiscopo ad Episcopum. h. d.

Inter Vicarium autem & Archidiaconum illud inter est, quod à Vicario, non ad Episcopum, sed ad Archiepiscopum: ab Archidiacono vero, nisi aliud Ecclesiarum inducat consuetudo, ad ipsum, cui immediatè subjacet, Episcopum erit appellandum.

DE COADIVTORE.

TITVLVS XVI.

Ex causa datur Episcopo coadjutor, cuius datus ad sedem Apostolicam spectat. h. d.

Accidit etiam interdum, ut pastor senio aut corporis valetudine impeditus, aut sanæ mentis consilio destitutus, super suum gregem excubias ducere non possit: ea propter vir providus & honestus, illi in coadjutorem adiungendus est: per quem tam Episcopo, quam populo utiliter consulatur. Cujus datus, cum de causis majoribus esse confert, ad sedem Apostolicam, nulla obstante consuetudine, referenda est. Quod tamen sic intelligi oportet, si non in remotis partibus explicanda sit: ceterum, si procul ab Apostolica sede Episcopos impeditus deget, tunc secundum Bonifacianam constitutionis tenorem providendum erit.

Etiā inferioribus ab Episcopo dandus est coadjutor: & utriusque facultatibus Ecclesia erit subvenendum. h. d.

Nec solum Episcopis dandus erit coadjutor, sed etiam, si res exigat, inferioribus: unde, si vel Ecclesiæ Rectorem, vel Archidiaconum ita morbo aliquo contigerit impediri, ut Ecclesiasticis ministeriis, vel nullo pacto, vel non nisi cum scandalo interesse possint, eis quoque coadjutor adhibendus erit: & ita res temperanda est, ut utriusque juxta facultates, ecclesiæ vitæ necessaria ministrantur.

DE COREPISCOPORVM VSV

SUBLATO.

TITVLVS XVII.

Corepiscoporum usus sublatus est. h. d.

Erant olim & Corepiscopi, quibus circa plurimum Episcopis ministeriorum communis erat dispensatio: quorum tamen institutio tam in Romana sede, quam in aliis totius orbis Ecclesiis, tanquam improba & supervacanea, est penitus interdicta.

Matrimonium spirituale dissolvitur translatione, renuntiatione, & depositione. h. d.

Vidimus hucusque de spirituali fœdere conjugii, quod inter Episcopum & Ecclesiam contrahitur, quod electione vel postulatione initiari, firmatione ratificari, consecratione intelligitur consummari: item de moribus, & Vicariis, & adiutoribus Episcoporum: tractemus nunc, quibus modis Episcopus ab Ecclesia remouetur: & sic quomodo tale conjugium præter mortem dissolvitur. Contingit autem id tribus modis: Translatione, Renuntiatione, & depositione, seu degradatione: de quibus singulis videamus, ac primum de translatione.

DE TRANSLATIONE.

TITVLVS XVIII.

Translatio indubia est ex utilitate, & ex necessitate: & necessitate cessante, translatio irritatur. h. d.

a C. Romana, de app. in 6. b C. i. de cl. agro, vel debil. in 6. c Per totum tit. extr. de clo. agro. d Cap. i. s. presentis quoque, de cler. agro, in 6. e Can. Corepiscopo, & seq. di. 68.

Translationes, quæ & mutationes a mancipari possunt, instituta sunt utilitatis & necessitatis gratia. Utilitatis, cum Episcopus ab ea civitate, in præpositus est, in aliam transferretur, in qua magis proficere posse verifimiliter existimatur. Sic olim principes Apostolorum de Antiochena civitate se Romanam transfugerunt, ut scilicet ibidem copiosius proficere possent. Necessitate vero nonnunquam episcopaliū sedium mutationes fieri solent, hostium urgente metu. Sed hoc casu si civitatem, de qua efferit Episcopus, ab hostibus liberari, & ad priorem statum congerit revocari, id eam expulsus revertetur.

Episcopos transferre, ad solum Romanum Pontificem potest hoc dicit.

Scendum est autem Episcoporum translationes, aut etiam inferiorum, ad solum Apostolicæ sedis Antistitem certissima ratione pertinere: neque super his matrimoniis quicquam præter ejus assensum immutari debere, aut posse. Quod obtinet non solum si Episcopus est consecratus, verum etiam si tantum canonice fuit electus, & confirmatus: cum (ut supra diximus) post electionem & confirmationem, inter personas dignitatum & electi, conjugium sit spirituale contractum.

Qui propria auctoritate se ad aliam Ecclesiam transferre, & habitum carebit, & amota. h. d.

Eapropter e quicumque avaritia ducti, aut ambicione impulsivi, Ecclesiæ suæ mediocritate despecti, ad majorem sese plebem propria auctoritate transferant, à cathedra repellere debent aliena, & carere propriæ: nec illis, quos ob avaritiam vel ambitum conceperunt. Sicut enim vir *f* non debet adulterare uxorem suam: ita nec Episcopus temere Ecclesiam, ad quam electus fuit, relinquere, ut alteri sese conjungat, etiam si populo fuerit attractus.

Quod constitutum est in Ecclesiis Episcopatibus, tunc non ad Ecclesias inferiores. h. d.

Non ab similibus Juris ratio obtinet in presbiteris, & ceteris infra Episcopalem dignitatem constitutis. Nam si vel qualibet causa, propria quis auctoritate, cum altero suum beneficium permutare voluerit, utroque proprii beneficii jacturam faciet. Beneficiorum enim & præbendarum permutationes generaliter sunt prohibentur: præsertim pactione præsentis, quæ circa spiritualia, vel spiritualibus annexa, semper licet. Et monia continet: licet possit Episcopus de uno loco ad alium aliquos transferre, ut qui uno loco minus sunt utiles, alibi se valeant utilis exercere.

Si permutatio beneficiorum completa sit ex una parte, & per alteram fiat quò minus impleatur, restat pars ad suum beneficium. hoc dicit.

Salio habito tractatu, præbendam suam cum resignasset, ab alio qui eum permutationis tractatum habuit, & qui postea suam resignare recusat, deceptus est: cum enim deceptus, & non decipientibus jura subveniant, licet is qui renuncia verit, à se beneficium abdicare videatur, tributa tamen est simplicitati venia, constitutumque ut ad resignatum beneficium reverti possit.

Collatio de beneficiis causa permutationis vacantis, facta ante quam permutantibus, non tenet. h. d.

Et generaliter, ne concessione Juris utentibus, præsertim circa spiritualia, illudatur, si qua beneficia ex

a Can. mutatione. 7. q. 1. b Can. si quis frater, & seq. di. 7. q. 1. c Ca. pastoralis officii. dist. 7. q. 1. d Ca. 2. & f. extr. cod. de de transla. Epis. e Ca. quando, extr. co. tit. f Can. si quis vult, q. 1. g Can. si quis alterius in fi. di. 7. q. 1. h Cap. cum alio magister. extr. de rerum permutat. i Cap. quæstionem. extr. de rerum permutat. k Cap. cum universum. extr. de rerum permutat. causa.